

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Marcin Danielewski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

A. Dyplom magistra na kierunku historia uzyskany 27 maja 2009 r. na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

B. Dyplom magistra na kierunku archeologia uzyskany 25 sierpnia 2009 r. na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

C. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii nadany uchwałą Radą Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 24 czerwca 2013 r. na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. „Sieć grodowa na Kujawach oraz jej funkcje od połowy X do końca XIII wieku”.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Od 30 stycznia 2018 r.

Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a od 1 października 2019 r. Wydział Archeologii – stanowisko: adiunkt naukowy (zatrudnienie w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki: „Gród w Grzybowie i jego zaplecze osadnicze w kontekście pogłębianych badań interdyscyplinarnych”, numer projektu badawczego: UMO-2017/25/B/HS3/00016).

01 października 2014 r. – 31 lipca 2017 r.

Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – stanowisko: adiunkt naukowy (zatrudnienie w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki: „Dzieje (archi)diecezji poznańskiej X-XX w. U źródeł polskiego chrześcijaństwa i Kościoła”, numer projektu badawczego: 0046/NPRH3/H11/82/2014)

31 lipca 2014 r. – 30 września 2015 r.

Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – stanowisko: specjalista naukowo-techniczny (zatrudnienie w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki: „Dzieje (archi)diecezji poznańskiej X-XX w. U źródeł polskiego chrześcijaństwa i Kościoła”, numer projektu badawczego: 0046/NPRH3/H11/82/2014).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy.

Danielewski M., 2019, *Cuiavia Christiana. U progu chrześcijaństwa i Kościoła na Kujawach w X-XII wieku*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań, ss. 304

Problem chrystianizacji władztwa Piastów i szczególnie początków Kościoła w Polsce był tematem, który naukowcy (zarówno archeolodzy jak i historycy a w nieco mniejszym stopniu także historycy sztuki) chętnie podejmowali. Szczególnie ważnym zagadnieniem w kontekście tych rozważań, a podejmowanym w ostatnich latach, pozostawał problem tempa chrystianizacji ziem polskich, która to kwestia w literaturze przedmiotu wzbudzała chyba największe kontrowersje, również w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Do grupy uczonych wykazujących znaczący sceptycyzm, co do szybkiej chrystianizacji społeczeństwa zamieszkującego władztwo Piastów, podkreślających słabe zaangażowanie po 966 r. Mieszka I w szerzenie chrześcijaństwa i niską efektywność działań ewangelizacyjnych tego władcy oraz jego następców można zaliczyć: Przemysława Urbańczyka, Marka Cetwińskiego, Marzenę Matlę, a także Dariusza Andrzeja Sikorskiego. Inaczej sądzili m.in. Andrzej Buko, Roman Michałowski, Wojciech Fałkowski i Jerzy Strzelczyk, których wypada zaliczyć do grona optymistów, jeśli chodzi o powodzenie a także efektywność misji chrystianizacyjnej prowadzonej przez Mieszka I oraz jego następców. Wymienieni

wyżej naukowcy zakładali, że Piastowie byli silnie zaangażowani w konwersję religijną swoich poddanych i starali się na wszelkie sposoby wspierać nową wiarę, a wręcz nawet karać zachowania noszące znamiona pogańskich czy niezgodnych z praktyką chrześcijańską. Szczególnie ważna w kontekście tego sporu historiograficznego wydaje się problematyka materiału źródłowego. Sceptycy zwracali baczność uwagę na wymowę źródeł archeologicznych oraz relikwów najstarszej architektury sakralnej z ziem władztwa Piastów, a optymiści próbowali swoją argumentację umacniać przekazem wynikającym ze źródeł pisanych, starając się przy tym niekiedy postarzać powstanie niektórych obiektów sakralnych. Dyskusja ta była bardzo potrzebna polskiej nauce (mediewistyce zarówno na gruncie archeologii jak i historii), wreszcie bowiem (w przeciwieństwie do badań prowadzonych w okresie sprzed XXI w.) dostrzeżono szerzej problem społeczeństwa, jego konwersji religijnej, a przede wszystkim wymowy źródeł archeologicznych. Do tej pory bowiem nieco *a priori* zakładano szybką chrystianizację ludności zamieszkującej domenę Piastów, choć nieco wbrew obserwacjom pewnych zjawisk odnotowywanych np. w obrządku pogrzebowym, a które już w starszej literaturze zauważali chociażby Jerzy Gąssowski czy Helena Zoll-Adamikowa. Niestety w tej dawniejszej historiografii dominowały rozważania nad początkami Kościoła, prowadzone głównie przez historyków, realizowane w pewnego rodzaju odseparowaniu od źródeł archeologicznych (Karol Górski, Zygmunt Sułowski, Eugeniusz Wiśniowski) albo nawet niekiedy z dostosowywaniem się archeologów czy historyków sztuki do konkretnych koncepcji stworzonych przez historyków (Zofia Kurnatowska, Czesław Sikorski). Doskonałym przykładem takiego schematu postępowania w starszej nauce jest problem pierwszego biskupstwa na Kujawach. Historycy (m.in. Witold Kujawski, Stanisław Librowski, Henryk Łowmiański) opierając się na zapisach „Kroniki wielkopolskiej” stwierdzili, że diecezja ta powstała już w czasach panowania przynajmniej Mieszka II, wobec czego najstarszą architekturę kruszwicką również postarzano. W świetle jednak obecnej wiedzy popartej kolejną analizą materiału źródłowego, której dokonywali np. Wojciech i Bożena Dzieduszyccy, Jadwiga Chudziakowa, Zygmunt Świechowski czy Marcin Wiewióra, można jednoznacznie stwierdzić, że takie postępowanie było bezzasadne. Obecny więc spór sceptyków i optymistów, jeśli chodzi o tempo chrystianizacji społeczeństwa zamieszkującego władztwo Piastów oraz stopień zaangażowania władców w budowę struktur kościelnych i tym samym ewangelizację ludności, poskutkował pozytywnym trendem w naukach o przeszłości charakteryzującym się tym, że bardziej dostrzeżono

wagę źródeł archeologicznych, a także potrzebę ich umiejętnego zestawienia z danymi, które wynikają z badań prowadzonych przez historyków czy historyków sztuki.

Chcąc więc podjąć się badań nad początkami chrystianizacji władztwa Piastów skierowałem swoją uwagę na obszar, który znajdował się względnie blisko centrum tejże domeny – Wielkopolski, ale jednocześnie stanowił najbliższą tej krainie peryferię. Wybór padł na Kujawy, które już na poprzednich etapach kariery były obiektem moich zainteresowań badawczych, choć w zasadniczo innym kontekście naukowym (do tej pory interesowała mnie głównie tematyka grodowa tego obszaru). Uznałem, że omówienie tempa chrystianizacji na ograniczonym terytorialnie obszarze z uwzględnieniem zjawisk obserwowalnych w obrządku pogrzebowym, rozwoju organizacji kościelnej i czasu powstania najstarszej architektury sakralnej, może przynieść wartościowe wnioski zwłaszcza, jeśli na pewnych poziomach interpretacji porówna się je z danymi odnoszącymi się do ideowego centrum Piastów, a więc Wielkopolski. Pewnego rodzaju wzorem dla podejmowanych przeze mnie badań było Pomorze, które doczekało się w XXI w. kilku interesujących opracowań na temat chrystianizacji autorstwa m.in. Mariana Rębkowskiego, Stanisława Rosika czy Piotra Piętkowskiego. Obszar ten co prawda różnił się od Kujaw czy Wielkopolski, również jeśli chodzi o dzieje rozwoju chrześcijaństwa, jednak pewne procesy czy zjawiska obserwowalne np. w obrządku pogrzebowym mogły mieć nieco bardziej uniwersalny charakter.

Wypada przy tym wszystkim podkreślić, że do tej pory Kujawy nie były całościowo opracowywane pod kątem problemu chrystianizacji tego obszaru i z uwzględnieniem wspólnie takich zagadnień jak: obrządek pogrzebowy, organizacja kościelna i najstarsza architektura sakralna. Chcąc zrealizować tak szeroko zakrojony temat niezbędne było interdyscyplinarne podejście do tego problemu i wykorzystanie źródeł typowych dla takich dyscyplin naukowych jak: archeologia, historia i historia sztuki. W związku z tym podejmowane w książce *Cuiavia Christiana. U progu chrześcijaństwa i Kościoła na Kujawach w X–XII wieku* zagadnienia zostały zaprezentowane w trzech rozdziałach. Pierwszy z nich o tytule „Cmentarzyska i obrządek pogrzebowy na Kujawach” podzieliłem na trzy główne podrozdziały, gdzie w pierwszym z nich postarałem się wytypować nekropole, względnie groby, które miały być obiektem dalszych rozważań. W kolejnej części tego rozdziału szczegółowo omówiłem na szerokim środkowoeuropejskim i wschodnioeuropejskim tle cechy obrządku pogrzebowego, które wydają się kluczowe z punktu widzenia konwersji

religijnej i następnie oceny tempa chrystianizacji. W świetle tych rozważań udało się stwierdzić, że kluczowe znaczenie miały tutaj takie zjawiska jak: porzucenie kremacji zmarłych na rzecz inhumacji, powstanie pierwszych cmentarzysk przykościelnych, redukcja liczby darów grobowych i wreszcie występowanie tryzn. Szczególnie na pierwszy plan wybija się inhumacja zmarłych, która w wielu przypadkach, aczkolwiek też nie zawsze była ona świadectwem chrystianizacji danych społeczeństw¹. Inne cechy obrzędowości funeralnej jak wschodnia orientacja ciała zmarłego, jego ułożenie z rękoma na miednicy, występowanie przedmiotów osobistych w grobach czy pochówki w trumnach są ważne z punktu widzenia rozważań nad obrzędowością funeralną. Jednak nie musiały one świadczyć o chrystianizacji danych społeczności, a jedynie o procesach i zjawiskach, które na przestrzeni ponad 200 lat zachodziły w tej części Europy. Wszystkie cechy obrządku pogrzebowego były oczywiście omawiane na szerokim tle porównawczym (m.in. Czechy, Pomorze, Prusy, Ruś, Węgry) z wykorzystaniem materiału źródłowego głównie pisanego odnoszącego się do tychże zjawisk.

W kolejnym podrozdziale zostały przedstawione wcześniej wytypowane do badań wczesnośredniowieczne cmentarzyska kujawskie. Prezentacja ich nastąpiła z uwzględnieniem cech obrządku pogrzebowego, które były analizowane w poprzednim podrozdziale. Powyższe rozważania pokazały jednoznacznie, że jedynymi szkieletowymi nekropolami z terenu Kujaw, których czas powstania sięgał X w. są Bodzia oraz Markowice i bardzo wątpliwe jest czy funkcjonowały one już w czasach panowania Mieszka I. Z poczynionych spostrzeżeń rysuje się więc obraz, gdzie być może pierwsze cmentarzyska szkieletowe powstały na Kujawach dopiero za panowania Bolesława Chrobrego. Natomiast większa liczba nekropoli z kremacją pojawiła się na omawianym terenie dopiero w XI w., zwłaszcza drugiej połowie tego stulecia. Jednocześnie wówczas na Kujawach nadal stosowano ciałopalenie, którego ślady zarejestrowano na cmentarzyskach z Moraw, Brześcia Kujawskiego, być może także Bodzanowa. Jeszcze więc ponad 100 lat od przyjęcia chrztu przez Mieszka I na omawianym obszarze występowała kremacja zmarłych. Bardzo interesujące wnioski wyniknęły z analizy cmentarzysk przykościelnych okazało się bowiem, że w X i XI w. tego typu nekropoli na Kujawach nie było. Dopiero w XII stuleciu takie miejsca

¹ Niekiedy inhumacja mogła być związana np. z elitaryzacją część ludności, która w ten sposób chciała wyróżnić się na tle reszty społeczeństwa.

grzebania zmarłych, który były usytuowane przy kościołach zaczęły tam funkcjonować, aczkolwiek ich liczba pozostawała znikoma (Kruszwica, Krusza Zamkowa, Strzelno).

Ważne wnioski dotyczą także problemu wyposażenia grobowego. Mianowicie poważny spadek liczby darów grobowych na analizowanych cmentarzyskach nastąpił dopiero w drugiej połowie XI w. Natomiast na nekropolach o starszej genezie (Bodzia i Markowice) stopień wyposażania zmarłych w dary grobowe sięgał nawet 16% grobów. W grobach przez cały omawiany okres występowały utensylia, które można przynajmniej pozornie interpretować jako pogańskie (m.in. kaptorgi, amulety z szabli dzika, pierścień z wyobrażeniem węża), aczkolwiek przy niektórych zmarłych znajdowano także przedmioty (kielich, patena, stula, *cingulum*), które bezsprzecznie w połączeniu z kontekstem odkrycia były atrybutami chrześcijaństwa. Takim przypadkiem są dwunastowieczne groby z wnętrza kolegiaty kruszwickiej. Trzeba jednak też dodać, że większość przedmiotów, które zwykle przypisywano do wierzeń pogańskich albo chrześcijańskich nie pozwala jednoznacznie zaliczyć do konkretnego systemu wierzeń zmarłych pochowanych z tymi artefaktami.

Interesujące wnioski wyniknęły też z analizy orientacji kierunkowej zmarłych. Okazało się, że liczba pochówków ze szkieletami, gdzie twarz pogrzebanego była skierowana na wschód poważnie wzrosła dopiero w XII w. Wcześniej orientacja ta była bardzo różna. Można więc domniemywać, że wraz z rozwojem struktur kościelnych i pojawianiem się cmentarzysk przykościelnych roztoczono szerszą kontrolę nad chowaniem miejscowej ludności, dlatego też być może w XII w. zmalała liczba darów grobowych, zaczęła dominować orientacja wschodnia i wreszcie stopniowo ubożało wyposażenie osobiste, z którym grzebano zmarłych.

W świetle tych rozważań nad obrządkiem pogrzebowym wydaje się, że pierwsze znaczące zmiany w praktykach funeralnych społeczności zamieszkujących wczesnośredniowieczne Kujawach nastąpiły dopiero za panowania Bolesława Chrobrego. Wtedy najpewniej pojawiły się pierwsze cmentarzyska szkieletowe. Kolejną ważną cezurą czasową była druga połowa XI w., kiedy wzrosła znacząco liczba nekropoli szkieletowych i wówczas też wystąpiły ostatnie znane stąd pochówki ciałałpalne. Następne zmiany, których efektem stał się wzrost liczby miejsc grzebalnych przy kościołach były spowodowane najpewniej szerszą kontrolą procesu chowania zmarłych. Wypada sądzić, iż stało się to w wyniku rozbudowy struktur kościelnych,

które to zjawisko nasiliło się zwłaszcza za rządów Bolesława Krzywoustego i jego następców.

Rozdział drugi poświęcono organizacji kościelnej na Kujawach, co wydawało się celowe, aby w ten sposób móc korelować zmiany zachodzące w obrządku pogrzebowym z budową miejscowych struktur Kościoła. Kluczowym więc zagadnieniem stało się przede wszystkim wyjaśnienie problemu diecezji kujawskiej. Podstawowym wydawał się więc problem tego, czy na Kujawach powstały jedno czy dwa biskupstwa oraz jakiego czasu sięga ich geneza. Z poczynionych rozważań opartych o ponowne analizy średniowiecznego materiału pisanego i przede wszystkim skonfrontowania go ze źródłami archeologicznymi oraz obserwacjami najstarszej architektury sakralnej wyniknęło, że geneza organizacji diecezjalnej Kujaw sięga dopiero lat 1123–1124. Nie sposób jednocześnie dalej forsować poglądów o jedenastowiecznej metryce biskupstwa kruszwickiego, a zapis z „Kroniki wielkopolskiej” o utworzeniu diecezji na Kujawach przez Mieszka II trzeba uznać za błędny. W świetle dostępnej podstawy źródłowej wydaje się więc, że w czasach panowania Bolesława Krzywoustego powstały na badanym obszarze dwa biskupstwa, jedno we Włocławku i drugie w Kruszwicy, z czego jedno okazało się efemeryczne. W związku z tym jeszcze w latach 1168–1185 doszło do ich kanonicznej komasacji. Można jednak sądzić, że wcześniejsze utworzenie dwóch ośrodków diecezjalnych na Kujawach wzmocniło tempo chrystianizacji tego obszaru, co uwidoczniło się prezentowanych w rozdziale pierwszym zjawiskach w obrządku pogrzebowym. Należy podkreślić, iż w przypadku rozważań na temat początków obu siedzib biskupich duże znaczenie miały ustalenia archeologiczne i związane z tym analizy reliktyw tamtejszej architektury sakralnej.

Drugą znaczącą część tego rozdziału poświęcono zagadnieniu początków organizacji kościelnej niższego szczebla. W świetle poczynionych ustaleń okazało się, że w X–XII w. nie istniały jeszcze na Kujawach ani archidiaconaty, ani tym bardziej dekanaty. Jednocześnie poważnej krytyce poddano problematykę wczesnych parafii czy tzw. organizacji wielkoparafialnej, które w literaturze przedmiotu (m.in. prace Eugeniusza Wiśniowskiego, W. Kujawskiego, Zofii Kurnatowskiej) chciano wiązać już z czasami panowania Bolesława Chrobrego. W tym celu omówiono szerzej środkowoeuropejskie tło i materiał pisany związany z wczesną organizacją kościelną. W świetle tych analiz okazało się, że porównywanie władztwa Piastów z domenami Przemyślidów czy Arpadów, przynajmniej w kontekście formowania się pierwszych

parafii, jest bezcelowe. Każde bowiem z tych państw znajdowało się na innym poziomie zaawansowania procesów chrystianizacyjnych i zarazem rozbudowy struktur kościelnych, wobec czego próby przeszczepiania gotowych modeli historiograficznych odnoszących się do organizacji kościelnej niższego szczebla są bezcelowe. Wreszcie uznałem, że do istnienia sieci parafialnej są potrzebne liczne kościoły, tymczasem tych nawet w Wielkopolsce za czasów pierwszych Piastów istniało niewiele. Jeśli do tego dodać wielkość powierzchni naw przeznaczonych dla wiernych w poszczególnych obiektach sakralnych, to nie sposób już wówczas mówić o szerokiej ewangelizacji ludności. Uwagi te dotyczą Wielkopolski, którą w przypadku moich rozważań należało wziąć pod uwagę, gdyż na Kujawach w czasach rządów Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Mieszka II nie istniała jeszcze jakakolwiek świątynia chrześcijańska.

Wreszcie ostatni trzeci rozdział dotyczy pierwszych kościołów i najstarszych zgromadzeń zakonnych. W tej części książki szczególną uwagę poświęciłem omówieniu i ocenie poglądów w ramach których próbowano dostrzegać kościoły funkcjonujące na Kujawach w pierwszej połowie XI w., a nawet w X w. Szczególnie w ostatnich latach pogląd ten podnosił W. Kujawski, zupełnie jednak ignorując dane wynikające z ustaleń archeologii czy historii sztuki. Tymczasem obraz sieci kościelnej na Kujawach, który mógłby stanowić np. podstawę pod konstruowanie ewentualnej hipotezy o wczesnej organizacji parafialnej, jest zupełnie inny od tego, co chciał widzieć wspomniany wyżej W. Kujawski, czy inni badacze (szczególnie historycy Kościoła) zajmujący się tą problematyką. Okazuje się bowiem, że pierwszy obiekt sakralny powstał na omawianym obszarze dopiero w ostatniej ćwierci XI w. i był to grodowy kościół pw. św. Wita w Kruszwicy. Gdyby więc brać pod uwagę świątynię, jako wyznacznik chrystianizacji danych ziem, to można by stwierdzić, że interesujący mnie obszar w orbicie chrześcijaństwa znalazł się dopiero ponad 100 lat od daty przyjęcia chrztu przez Mieszka I. Fakt ten jasno pokazuje, że Piastowie w kontekście rozwoju struktur chrześcijaństwa traktowali Kujawy jako teren peryferyjny, choć położony całkiem blisko ich ideowego centrum a więc Wielkopolski. Dopiero w XII w. zwiększeniu uległa liczba kościołów na Kujawach, z czego trzy (dwa we Włocławku i jeden w Kruszwicy) powstały w pierwszej połowie XII w., a pozostałe osiem dopiero w kolejnym stuleciu. Moim zdaniem dwunastowieczny wzrost liczby tamtejszych chrześcijańskich świątyń to w pierwszym rzędzie zasługa Bolesława Krzywoustego, który podjął fundamentalną dla tempa chrystianizacji tego obszaru decyzję o utworzeniu dwóch biskupstw. Natomiast, kolejne fundacje kościelne to zasługa jego

następców oraz niektórych rodów możnowładczych zainteresowanych wzmacnianiem chrześcijaństwa. Jednocześnie wypada jeszcze raz podkreślić, że wiele z kościołów powstałych na Kujawach ma dopiero metrykę trzynastowieczną czy nawet czternastowieczną (np. Chalno, Dźwierzchno, Kościelna Wieś, Parchanie, Płonkowo, Radziejów) i niepotrzebnie część uczonych wbrew logice źródłowej, próbowała te obiekty postarzać (np. W. Kujawski, S. Librowski, Michał Morawski).

Podsumowując należy stwierdzić, że stopień chrystianizacji, rozwoju struktur kościelnych i tempo zmian w obrządku pogrzebowym w świetle gruntownej analizy materiału źródłowego właściwego dla archeologów, historyków czy historyków sztuki pozwala wskazać, że Kujawy były znacząco opóźnione pod względem tych procesów w porównaniu z Wielkopolską. Symptomatyczne jest to, że jedynym i wczesnym śladem konwersji religijnej jest w zasadzie tylko porzucenie kremacji zmarłych na rzecz ich inhumacji. Przez prawie cały XI w. na Kujawach nie powstał chociażby jeden kościół, co musi dziwić. Kruszwica, która była wiodącym ośrodkiem grodowym Piastów pozostawała więc pozbawiona przez długi czas jakichkolwiek struktur kościelnych, a najbliższe centrum osadnicze z kościołem znajdowało się w Gnieźnie oddalonym o ponad 50 km. Interesujące może wydawać także to, że jeszcze w drugiej połowie XI w. na Kujawach pojawiały się pochówki ciałopalne, nie było cmentarzysk przykościelnych i licznie składano w jamach przy zmarłych dary grobowe. Wydaje się, iż na obszarze tym ludność musiała mieć ograniczoną styczność z duchownymi, a pewnie jedynymi okazjami do takich interakcji były wizyty władcy, który podróżował ze swoim najbliższym otoczeniem, a więc także z przedstawicielami Kościoła. Zadziwia jednak fakt, że zasadniczo na Kujawach w X w. i przez prawie cały XI w. (poza pojawieniem się pochówków szkieletowych) nie ma śladów chrystianizacji miejscowej ludności. Trudno wyjaśnić czemu tak się stało, że Piastowie nie podjęli inicjatywy budowy kościołów chociażby w najważniejszych ośrodkach grodowych tego regionu. Bardziej znaczące zmiany nastąpiły dopiero w XII w. i było to zapewne pokłosiem decyzji Bolesława Krzywoustego o utworzeniu dwóch biskupstw, w Kruszwicy i we Włocławku. Pojawienie się nowych diecezji, a wraz z nimi budowa kolejnych kościołów zaowocowała też zmianami w obrządku pogrzebowym: powstały pierwsze cmentarzyska przykościelne, bardzo zmalała liczba darów grobowych, wyposażenie osobiste zmarłych uległo zubożeniu, wreszcie zwiększyła się liczba grobów z twarzami szkieletów orientowanymi na wschód. Procesy związane z ewangelizacją miejscowej ludności i roztaczaniem kontroli nad obrządkiem

pogrzebowym uległy zintensyfikowaniu, choć nadal długa pozostawała droga do pełnej chrystianizacji tamtejszych struktur społecznych. Z pewnością proces ten nieco przyspieszyło stworzenie organizacji parafialnej, ale to nastąpiło dopiero najwcześniej na przełomie XII i XIII w., jeśli nie później.

Monografia naukowa *Cuiavia Christiana. U progu chrześcijaństwa i Kościoła na Kujawach w X-XII wieku* jest więc pokłosiem prac badawczych prowadzonych przeze mnie w ostatnich latach nad zagadnieniami najstarszych kościołów, organizacją kościelną, tempem chrystianizacji i obrzędowością pogrzebową, włącznie z eksploracją wykopaliskową wybranych cmentarzysk średniowiecznych a także analizą archiwalnej dokumentacji oraz materiału zabytkowego wydobytego w trakcie takich badań (również sprzed drugiej wojny światowej czy dziewiętnastowiecznych). Wpisuje się ona w ogólny nurt moich zainteresowań naukowych oscylujących wokół okresu wczesnego średniowiecza i realizowanych w oparciu interdyscyplinarne podejście badawcze.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W trakcie prowadzonych badań naukowych podejmowałem aktywność naukową realizowaną na więcej niż jednej uczelni, a także w innych instytucjach naukowych oraz instytucjach kultury. Wśród innych jednostek i instytucji niż macierzysty Wydział Historyczny i kolejno Wydział Archeologii należy wskazać:

- a. Centrum Archeologiczne Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z ramienia, której w latach 2008, 2009, 2013, 2014 brałem udział w badaniach archeologicznych na stanowiskach m.in. w Gołuskach, Międzyrzeczu i Zamysławie, a także opracowywałem dokumentację archeologiczną z tych i innych stanowisk archeologicznych eksplorowanych przez Centrum Archeologiczne Fundacji.
- b. Stowarzyszenie Edukacji i Odtwórstwa Historycznego AUREA TEMPORA, gdzie w latach 2008-2019 prowadziłem wykłady naukowe dla jego członków i

pracowałem przy przygotowaniu internetowej bibliografii historii Polski wczesnośredniowiecznej. Współpraca odbywała się także na polu archeologii eksperymentalnej i doświadczalnej.

- c. Instytut Archeologii i Etnologii w Poznaniu Polskiej Akademii Nauk. Udział jako wykonawca w grantie „Mit, tradycje i rzeczywistość materialna. Kruszwica. Od wczesnopiastowskiego grodu do zamku kazimierzowskiego” (numer projektu badawczego 1aH 15 0419 83) finansowanym przez Narodowy Program Rozwoju Humanistyki i realizowanym od 2015 r. przez IAI PAN w Poznaniu.
- d. Instytut Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk. Udział jako wykonawca w grantie „Dynastia i społeczeństwo państwa Piastów w świetle zintegrowanych badań historycznych, antropologicznych i genomicznych” (numer projektu badawczego UMO-2014/12/W/NZ2/00466) finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki i realizowanym od 2014 r. przez dwie instytucje naukowe: Polską Akademię Nauk (Instytut Chemii Bioorganicznej w Poznaniu) oraz Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Wydział Biologii oraz dawniej Wydział Historyczny a obecnie Wydział Archeologii).
- e. Rezerwat Archeologiczny Gród w Grzybowie oraz Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Współpraca realizowana od 2010 r. Aktywność w zakresie realizacji wspólnych programów i prac badawczych dotyczących grodu grzybowskiego, organizacji konferencji, wygłaszania wykładów oraz przygotowywania prezentacji i wystaw. Współpraca odbywa się także na polu archeologii eksperymentalnej i doświadczalnej oraz badań wykopaliskowych (lata 2018-2019).
- f. Rezerwat Archeologiczny Genius Loci – Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Współpraca realizowana od 2014 r. Moja aktywność naukowa dotyczyła przede wszystkim przygotowywania wystaw, realizacji projektów edukacyjnych i

udzielania konsultacji naukowych szczególnie z zakresu kostiumologii wczesnego średniowiecza.

g. Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, Nitra. Współpraca naukowa w latach 2017-2019, której efektem jest mój udział w organizowanych przez słowacką instytucję konferencjach, przygotowywanych publikacjach, wyjazdach naukowych. Jednocześnie również strona słowacka partycypuje przy przedsięwzięciach naukowych, które współorganizuję w Polsce biorąc czynny udział w konferencjach, przygotowywanych publikacjach i objazdach naukowych.

h. Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Współpraca naukowa w latach 2017-2019, której efektem jest mój udział w organizowanych przez ukraińską instytucję konferencjach, przygotowywanych publikacjach i wyjazdy naukowe. Jednocześnie również strona ukraińska partycypuje przy przedsięwzięciach naukowych, które współorganizuję w Polsce biorąc czynny udział w konferencjach i przygotowywanych publikacjach.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

a. Współorganizowałem 16 konferencji naukowych, w tym 13 o charakterze międzynarodowym:

-Konferencja krajowa: „Archaeologia versus historiam – historia versus archaeologiam czyli jak wspólnie poznawać średniowiecze”, 27.11.2009. Współorganizator sprawujący pieczę nad sekretariatem konferencji.

-Konferencja międzynarodowa: „IV polsko-czesko-niemieckie forum młodych mediewistów”, Gniezno, 23-26.05.2012. Członek komitetu organizacyjnego.

-Konferencja międzynarodowa: „Tradycje i nowoczesność - Początki Państwa Polskiego na tle Środkowoeuropejskim w badaniach interdyscyplinarnych”, Poznań, 10.06.2015-12.06.2015. Członek komitetu organizacyjnego.

- Konferencja międzynarodowa: „Chryścianizacja ‘Młodszej Europy’ ”, Poznań, 16-18.09.2015. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja krajowa: „Władca i sacrum w Młodszej Europie we wczesnym średniowieczu (IX-XII wiek)”, Gniezno, 21.10.2015. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „On the occasion of the 20th anniversary of the journal Quaestiones Medii Aevi Novae”, Poznań, 13.09.2016. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja krajowa: „Chrzest Mieszka I i chrystianizacja państwa Piastów”, Poznań, 21-23.09.2016. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „Europa Christiana. Konwersja władcy, sakralizacja władzy, chrystianizacja poddanych”, Gniezno, 19-20.10.2016. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „International conference of young historians. Middle-East Europe in historical research of PhD students”, Poznań, 26-27.05.2017. Członek rady naukowej konferencji.
- Konferencja międzynarodowa: „U źródeł piastowskiej państwowości. Miejsce i rola grodów w formowaniu się struktury wczesnopiastowskiej”, Grzybowo, 07-08.06.2017. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „Liturgia i polityka w wiekach średnich. Przeoczone dziedzictwo Ernsta H. Kantorowicza”, Poznań 13-14.07.2017. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja krajowa: „Arcybiskupstwo poznańskie w dziejach”, Poznań 23-24.10.2017. Współorganizacja.
- Konferencja międzynarodowa: „Dynastia - państwo - grody w Europie Środkowowschodniej”, Grzybowo 17-18.05.2018. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „Piast & Přemyslovci Meeting”, Poznań 29-30.05.2018. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „Liturgy and Politics in the Middle Ages: Bridging Divides”, Poznań 21-23.06.2018. Członek komitetu organizacyjnego.
- Konferencja międzynarodowa: „Rola Piastów w państwie i Kościele polskim”, Obrzycko 07-08.02.2019. Członek komitetu organizacyjnego.

-Konferencja międzynarodowa: „Elity społeczne wczesnego średniowiecza”, Grzybowo 27-28.06.2019. Członek komitetu organizacyjnego.

- b. W latach 2015-2018 byłem sekretarzem zespołu redakcyjnego Historia Slavorum Occidentis.
- c. Pełniłem ważne funkcje organizacyjne w Polskim Towarzystwie Historycznym Oddział w Poznaniu (sekretarz Zarządu) od 2015 r. i w Stowarzyszeniu Edukacji i Odtwórstwa Historycznego AUREA TEMPORA (członek Zarządu, sekretarz i następnie prezes) w latach 2013-2019. Byłem członkiem Komisji Ekonomicznej Wydziału Historycznego UAM w Poznaniu w latach 2007-2009. Przygotowywałem również od strony organizacyjnej i merytorycznej objazdy naukowe (2010 r.).
- d. Prowadziłem działalność dydaktyczną w ramach zajęć realizowanych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, szczególnie w latach 2009-2013. Po tym roku jako osoba zatrudniona na pełnym etacie w grancie badawczym nie miałem obowiązku realizowania dydaktyki na Uniwersytecie. Aczkolwiek mimo tego udzielałem się dydaktycznie, szczególnie poza uczelnią wygłaszając liczne wykłady popularnonaukowe (m.in. w Czempiniu, Grzybowie, Inowrocławiu, Łądzie, Poznaniu itd.), a także prowadząc żywe lekcje historii adresowane dla dzieci, młodzieży oraz osób starszych (te ostatnie realizowane w ramach działalności w Stowarzyszeniu Edukacji i Odtwórstwa Historycznego AUREA TEMPORA). czy wreszcie służąc pomocą dydaktyczną uczniom Gimnazjum Katolickiego w Inowrocławiu (projekt „Terra Incognita – wokół inowrocławskich grodzisk”, 2012 r.). Osobnym elementem tej działalności było prowadzenie warsztatów i pokazów historycznego rzemiosła zleczanych przez m.in. Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział w Poznaniu czy Miejski Ośrodek Kultury w Gnieźnie. Do działalności dydaktycznej wypada także zaliczyć ocenę prac w ramach I etapu 42 Olimpiady Historycznej (2015 r.), uczestnictwo w Lidze Historycznej w ramach programu Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ (2018 r.)

czy wykonanie dużego opracowania popularyzującego wiedzę na temat grodów słowiańskich dla portalu reprezentowanego przez Multimedialny Instytut Historyczny (2013 r.).

- e. Brałem udział w organizacji projektów edukacyjnych („Od książki wszystko się zaczyna...historyczne fascynacje małych i nieco większych”, 2010 r.; Wczesnośredniowieczne zabawy gliną”, 2011 r.), wydarzeń („VII Powiatowy konkurs historyczny szkół ponadgimnazjalnych powiatu złotowskiego”, 2013 r.; „Drzwi otwarte” organizowane w Instytucie Historii UAM w Poznaniu, 2009, 2011 r.; XIV i XV „Poznański Festiwal Nauki i Sztuki”, 2011 i 2012 r.); eventów z zakresu odtwórstwa historycznego (VI „Festiwal Kultury Słowiańskiej i Cysterskiej w Łądzie”, 2010 r.; „Zimowisko”, lata 2014-2019; „Grodowy Szlak”, lata 2015-2019; „Grzybowski Turniej Wojów”, lata 2015-2019).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Za prowadzoną działalność naukową zostałem uhonorowany kilkoma nagrodami:

- a. Medal Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za wybitne osiągnięcia w nauce i wyróżniający się udział w życiu Uniwersytetu, 15.09.2009 r.
- b. Stypendium naukowe Fundacji UAM w Poznaniu na rok 2012.
- c. I nagroda IX edycji „Konkursu na najlepsze prace naukowe i badawcze dotyczące regionu Kujaw i ziemi dobrzyńskiej za lata 2011-2013” w kategorii prac doktorskich, 13.06.2014 r.

.....

(podpis wnioskodawcy)